

א) ע"י מוס' ימות קט: ד"ה רעה וכו', ב) [ברכות לג ע"י מוס' סנהדרין ז. ד"ה אלא מוס' קדושין מ: ד"ה און, ד) זה ע"י לדיני מורה, ט) [סוטה מ. סנהדרין קו: כבודות מד:] [תענית כד. לדיני סו:]

גליון הש"ם

נברא הלל גיירתי. ע"י יצמות דף כד ע"ב מוס' ד"ה לא כימי דף קט ע"ב מוס' ד"ה רעה:

לעיו רש"י

בילוג"ה [בישלונוק"ש]. מאריך, אינו מעוגל יפה.

רבינו הגנאל

בני אדם שהמרו זה את זה, כל מי שיקניט והלל יטול [נ' מאות] וכו'. אמר ר"ל והיה אמונת עתיך וגו', אמונת זה סדר זרעים, עתיך זה סדר מועד, חוסן זה סדר נשים, ישועות זה סדר נזיקים, חכמה זה סדר קדשים, ודעת זה סדר טהרות, ואף על פי [כן] יראת ה' היא אוצרו, אי איכא יראת ה' אין ואי לא לא. רבא מערבין בתבואה, ואינו בא בה סלמנטון וריא ריעותא, ומפורש בסוף המורה את הספניה. כל ה"ח שיש בו תורה ואין בו

במה מדליקין פרק שני שבת

לא.

עין משפט
גר מצוה

ק"ב א טור ושי"ע א"ח סי קט: ק"ד ב מ"י פ"א מהל' ת"מ הלכה ט טור ושי"ע א"ח סימן קנה סעיף א:

תורה אור השלם

- 1 ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וכתנת השבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיו ולבניו לכהנו להם: שמות כח ד
- 2 ובנסע המשכן יורדו אתו הלויים וכתנת המשכן ויקמו אתו הלויים והזר והקרב ימות: במדבר א נא
- 3 ואמרת אל פרעה כה אמר ה' בני בכורי ישראל: שמות ד כב
- 4 והיה אמונת עתיך חסן ישועות חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו: ישעיהו לג ו

מוסף תוספות

- א. [ד]ר"ת וכו' (ו)הגיה בספר הישר גבי עובדיא דשנים שהמרו זה את זה [הכאן]. שהקנו זה לזה, דאי לא הקנו, ליהדרי בהו וכו' [כיון] שאין לו שום תביעה. מוס' כ"מ ע"ד. ד"ה הא. ב. עובד(ו) האדמה, (ו)לא ידע(ו) אם יצילחו(ו) אם לאו. [אלא] שיהא להר"ן. ג. שיצמיח זרעו. מוס' הלא"ש.

שהמרו. נתערבו כמו שממרין את היונים דסנהדרין (דף סה:): מי כאן הלל. כלום כאן הלל ולשון גנאי לנשיא ישראל: מפני מה ראשן של צבליים סגלגלות. צילוג"ה בלע"ז שאינו עגול. ליטנא אחריתא ראשן של צבליים סגלגל עגול: סרוטוט. רכות: שדרים זין החולות. והרות נושבת ונכנס בתוך עיניהם. ובמקום אחר(י) מפרש מרובות לשון עגולות בית מושב שלהן ואף כאן אני אומר כן ומפני שדרים זין החולות שינה אותם המקום שלא יהא סדק של עיניהם ארוך כשלנו ויכנס בו החול. וכן רגליהם של אפרקיים רחבות שלא יטבעו בצלעי המים ורבותינו מפרשים שדרים זין צלעי המים והולכין יחפין ומתפשטין רגליהן לפי שהמנעל דוחק הרגל ומעמידו על דפוס שלו: כדי הוא הלל. ראוי לכך: הוליוו צנויפה. דמניא הבא לקבל דברי חכמות חוץ מדבר אחד וכן גר הבא להמגייר וקבל עליו דברי מורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו במסכת בכורות (דף ל:): גייריה. וסמך על חכמתו שסופו שירגילו לקבל עליו דלא דמיא הא לחוץ מדבר אחד שלא היה כופר בתורה שבעל פה אלא שלא היה מאמין שהיא מפי הגבורה והלל הובטח שאחר שילמדנו יסמוך עליו: אפיך ליה. כגון משר"ק: לאו עלי קא סמכת. מנין אתה יודע שזו אלף וזו בית אלא שלמדתיך וסמכת עלי. דעל פה נמי סמוך על דברי: אמם הבנין. מקל שהוא אמת אורח ומוודים זו אורח הבנין שהיו קוללין עם האומנין קך וכן אמות צדק וכן דמים: דעלך סני להכריך לא סעבדי. ריעך וריע אביך אל מעוזב (משלי טו) זה הקצ"ה אל תעבור על דבריו שהרי עלך שנאוי שיעבור חזיקך על דברייך. ל"א חזיקך ממש כגון גולה גנבה נילוף ורוב הנמות: אידך. שאר דברי תורה: פירושה. דהא מילתא הוא לדעת איזה דבר שנאוי זיל גמור ותלע: סופרי. מלמד מינוקות: טכסיסי. תיקוני זרכי המלך לפי הכבוד: שלשסן. הגרים הללו: סדר זרעים. שעל אמונת האדם סומכין להפריש מעשרותיו כראוי: חוסן. לשון יורשין ועל ידי אשה נולדו יורשין: סדר נזיקין. מושיען מוהיר לפרוש מהיזק ומהתחייב ממון: דעם. עדיף מתחמה: היא אוצרו. הוא עיקר החשוב בעיניו לאצור ולעשות סגולה לזכרון: קבעת עמיס. לפי שאדם צריך להתעסק בדך ארץ שאם אין דרך ארץ אין תורה הולך לקצוע עמיס לתורה דבר קצוב שלא ימשך כל היום לדרך ארץ: צפריה ורביה. היינו חוסן: לפיכא לישועה. לדברי הנביאים: הננס דבר מסוך דבר. היינו דעת: קצ חומטון. ארץ מלמה ומשמרת את הפירות מהתלע: ואינו חושש. למוכרה דדמי חטין דלאו אונאה היא שהרי שמירתן צדק: יראת

שהמרו זה את זה אמרו כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ד' מאות וזו אמר אחד מהם אני אקניטנו אותו היום ע"ש היה והלל חפף את ראשו הלך ועבר על פתח ביתו אמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעמף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה ראשיהן של צבליים סגלגלות א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שאין להם חיות פקחות הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעמף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה עיניהן של תרמודיין תרוטות אמר לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין החולות הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעמף ויצא לקראתו א"ל בני מה אתה מבקש א"ל שאל מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין שאלות הרבה יש לי לשאול ומתירא אני שמא תבעום נתעמף וישב לפניו א"ל כל שאלות שיש לך לשאול שאל א"ל אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל א"ל הן א"ל אם אתה הוא לא ירבו כמותך בישראל א"ל בני מפני מה א"ל מפני שאברתי על ידך ד' מאות זו א"ל הוי זהיר ברוחך כדי הוא הלל שתאבד על ידו ד' מאות זו וד' מאות זו והלל לא יקפיד: ת"ר מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו כמה תורות יש לכם אמר לו שתים תורה שבכתב ותורה שבעל פה א"ל שבכתב אני מאמינך ושבעל פה איני מאמינך גיירני ע"מ שתלמדני תורה שבכתב גער בו והוציאו בנויפה בא לפני הלל גייריה יומא קמא א"ל א"ב ג"ד למחר אפיך ליה א"ל והא אתמול לא אמרת לי הכי א"ל לאו עלי דידי קא סמכת דעל פה נמי סמוך עלי: שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור: שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחריו בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד אמר הללו למי אמרו לו לכהן גדול אמר אותו נכרי בעצמו אלך ואתגייר בשביל שישמיני כהן גדול בא לפני שמאי אמר ליה גיירני על מנת שתשימיני כהן גדול דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה א"ל כלום מעמידין מלך אלא מי שיוודע טכסיסי מלכות לך למוד טכסיסי מלכות הלך וקרא כיון שהגיע² והזר הקרב יומת אמר ליה מקרא זה על מי נאמר א"ל אפי' על דוד מלך ישראל נשא אותו גר קל וחומר בעצמו ומה ישראל שנקראו בנים למקום ומתוך אהבה שאהבם קרא להם³ בני בכורי ישראל כתיב עליהם והזר הקרב יומת גר הקל שבא במקלו ובתרמילו על אחת כמה וכמה בא לפני שמאי א"ל כלום ראוי אני להיות כהן גדול והלא כתיב בתורה והזר הקרב יומת בא לפני הלל א"ל ענוותן הלל⁶ ינחו לך ברכות על ראשך שהקרבתי תחת כנפי השכינה לימים נזדווגו שלשתן למקום אחד אמרו קפדנותו של שמאי בקשה למורדנו מן העולם ענוותנותו של הלל קרבנו תחת כנפי השכינה: אמר ר"ל מאי

דכתיב⁴ והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת זה סדר זרעים עתיך זה סדר נשים יצועות זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות ואפ"ה⁴ יראת ה' היא אוצרו אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, ציפית לישועה, חול פילפולת בחכמה, הבנתה דבר מתוך דבר, איצ"פ שיש בידך כל אילו אי איכא יראת שמים אין ואי לא לא. פי' חומטון, חול מערבין בתבואה, ואינו בא בה סלמנטון וריא ריעותא, ומפורש בסוף המורה את הספניה. כל ה"ח שיש בו תורה ואין בו

דכתיב⁴ והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת זה סדר זרעים עתיך זה סדר נשים יצועות זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות ואפ"ה⁴ יראת ה' היא אוצרו אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה, עסקת בפו"ר ציפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפ"ה⁴ אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלייה הלך והעלה לו א"ל עירבת לי בהן קב חומטון א"ל לאו א"ל מוטב אם לא העליתה: תנא דבי ר"י⁵ מערב אדם קב חומטון בכור של תבואה ואינו חושש: אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת